

verdenskrig, og Schacht giver gode bidrag til de drøftelser, der da fandt sted med reference til Frit Danmarks lærergruppe og på den rundbordskonference, Hartvig Frisch arrangerede. Her begynder den debat, som til sidst førte frem til loven af 1958. Med udgangspunkt i Schachts betragtninger må man unægtelig stille det spørgsmål: Hvad blev der af de pædagogiske tanker i den politiske kamp om skolen? Der ligger en vigtig forskningsopgave i at besvare det spørgsmål.

Karakteristisk nok finder Schacht ikke folkeskoleloven af 1958 tilfredsstillende. Han havde hellere set en struktur med udelt skole de første 6 år og derefter en tre-årig trestrengt mellemskole (en studiebetonet, en handelsbetonet og en håndværksbetonet) og derefter de videre uddannelser, realklasser, gymnasium og erhvervsskoler. Det er forståeligt ud fra den tradition, Schacht repræsenterede m. h. t. at udvikle den eksamensfri mellemskole.

Nu er den faktiske struktur efter 1958-loven jo blevet den udelte skole, og det spændende er, hvordan de pædagogiske tanker, Schacht og hans ligesindede holdt vedlige i deres utrættelige forsøgsarbejde, kommer til at fungere i denne skole. Schachts bog er af interesse for alle, der interesserer sig for dette problem og for alle dem, der er sat til at løse det.

H. P. Clausen

Historiske huse i det gamle København. (Nationalmuseet, 1972). 252 sider.

Bevaringsplan for Ebeltoft. (Nationalmuseet, 1970). 43 sider.

På forskellig måde er hovedstaden behandlet som arkitekturby i mange bøger og afhandlinger, i monogra-

fier eller sammenfattende artikler. I denne bog gives der en oversigt over alle huse i det gamle København af arkitektonisk værdi med hovedvægten på tiden indtil empiren. Ved et historisk hus vil man umiddelbart forstå en bygning, hvor der er foregået en historisk begivenhed, eller hvis ejer har været en historisk bekendt mand, der har præget det. Herom er der ikke tale. Det er udelukkende stilhistoriske kriterier, som har afgjort, om en bygning skulle optages på listen, og kirker og slotte er udeladt, de første formodentlig med den begrundelse, at de fyldestgørende er beskrevet i samlingsværket Danmarks Kirker. Heller ikke rådhus og andre offentlige bygninger findes anført.

Registranten er ikke en bevaringsplan, men det vil alligevel være naturligt at sammenligne den med bevaringsplanen for Ebeltoft. Modsætningen er slående og ville være blevet endnu større, hvis også brandtaktionens summer var anført. I den sidste by møder man det østjyske bindingsværk i en lokal udformning, i København har man at gøre med bygninger af landets bedste arkitekter eller andre, der mere eller mindre er påvirket af dem. Selv om meget er bevaret begge steder, må man dog være klar over, at kun en lille del af fortidens huse er tilbage, men endnu kan man f. eks. i Magstræde i København finde en gade, der giver et indtryk af den borgerlige side af enevældens kongelige residensstad, ligesom Ebeltoft viser det 18. århundredes lille købstad i stagnation eller tilbagegang.

I begge bøger er der samlet et stort materiale som udgangspunkt for videre studier, og begge rejser nye problemer. Der er skrevet meget for at gøre opmærksom på værdierne, de danske købstæder ejer i deres huse,

og man har opfordret til at bevare dem i fremtiden, men det er vel et spørgsmål, om det er muligt at redde det helhedsbillede, Ebeltoft nu fremviser, og de mange små eksteriører fra det 18. århundredes København er truede. Det vil økonomisk være en meget krævende opgave at standse udviklingen, og selv om man i Ebeltoft kunne bygge en ny bydel uden for den gamle, der fortsat vil kunne bevares efter en istandsættelse, vil det kræve store summer, og i hovedstaden vil den stigende grundværdi måske tvinge til, hvad man eufemistisk kalder en sanering, men rettere bør kaldes en ødelæggelse.

Begge bøgers værdi forøges ved de mange fotografier og planer, der letter orienteringen, og man må håbe, at de ikke skal opfattes som gravtalen over en svunden tid, men som en hjælp til at bevare det værdifulde af fortiden til fremtiden. Det er mærkeligt, at forfatterne ikke er navngivet, skønt de med god grund kan være deres arbejde bekendt.

Helge Søgaard

Holger Munk: Mindets lyse spil. Barndoms minder fra en gård i Sydsjælland omkring århundredskiftet. (Eget forlag). 1972.

Tak og ære til Esther Munk, fordi hun fik den gode ide, at ville fejre hendes mands ottiårsdag ved at bekoste en udvidet udsendelse af hans store og så smukke bog »Mindets lyse spil«, der kom i 1966. Dengang vakte den berettiget interesse, dels som et sjældent smukt bogværk, der fængslede selv den mest kritiske bogven, men endnu mere ved sit ret enestående indhold. Det er fra mangfoldige tidligere værker af dr. phil. Holger Munk en kendt sag, at han er en fortrinlig tegner, som også kan få en

farvepensel til at lystre. Den første udgave bragte mange storartede tegninger af forfatteren selv, følsomme og karakteristiske og sande. Men den nye erindringsbog ligefrem vælder af skønne illustrationer med og uden farve. De viser, hvor oplagt en kunstner Munk er i det store som i det små, og de underbygger alt, hvad han har at fortælle. Sagen er jo den, at Holger Munk er en virkelig skribent. Alle hans lyse barndoms minder er stilistisk velformede, fortalte ligeud og uden refleksioner, man lever med i hjemegnen, hvor medmenneskene og naturens liv går op i en enhed. Under novellens form får man på en gang egshistorie, kulturhistorie, og de mange personlige indtryk viser os videnskabsmanden, der på fast grund fremkalder spor af øvrige slægtsleds liv i arbejdets hverdag. Munks velkendte kunstneriske sans og hans sproglige øre viser, at han er en stor skribent, som læses let og med udelt glæde. Han skriver vort rene danske mål, og han er en humanist af en forbavsende åndelig spændvidde. Smukkere bog om livsudviklingen skal man lede efter i nordisk litteratur. Den er baggrunden for det vægtige forfatterskab, der ligger fra Holger Munks pen. Næppe før er en egshistorie blevet så godt fortalt, svundne tider bliver levende og spændende. Denne skønne bog, der vidner om hvor højt vor bogtrykkerkunst står, er et værdigt bindeled til de andre af Munks historiske arbejder, der står så sikkert i den danske hjemstavnsforskning. *Johannes Lehmann*

Alfred Kaae: Fæster og husbonde i Hammerum herred. (Historisk Samfund for Ringkøbing Amt, 1971). 107 s.

For en stund har Alfred Kaae for-